
آسیب شناسی نظام آموزش طراحی گرافیک در ایران

چکیده:

نزدیک به پنج دهه از تاسیس رشته طراحی گرافیک در دانشکده های هنری ایران می گذرد. در این سالها آموزش طراحی گرافیک فراز و فرودهایی داشته تا به عصر ما رسیده است. بررسی کیفی و کمی آموزش طراحی گرافیک، آسیب شناسی و ارائه پیشنهاداتی در جهت اصلاح آن، هدف عمده نوشتار حاضر است. برای نیل به این هدف، در نوشتار حاضر نظام آموزش طراحی گرافیک در چهار بعد یاددهنده، یادگیرنده، محتوا و محیط آموزشی مورد بررسی قرار گرفت. از آنجائی که در سالهای اخیر فرایند آموزش به طور عام و آموزش طراحی گرافیک به طور خاص دچار تحولات بنیادین شده، ضرورت و اهمیت نگاه آسیب شناسانه به آموزش طراحی گرافیک امری لازم به نظر می رسد. سوال اصلی این است که چه آسیب هائی بر روند این آموزش وارد است؟ روش تحقیق این نوشتار توصیفی- تحلیلی است و منابع آن کتابخانه ای و میدانی می باشد. نتایج نوشتار حاضر بر بازنگری در شیوه انتخاب دانشجوی طراحی گرافیک، تربیت مدرسان زبده و آشنا به مباحث تربیتی، ایجاد تغییرات کلی در محیط های آموزشی و نیز تغییرات بنیادی در سرفصل و محتوای آموزشی طراحی گرافیک در ایران تاکید دارد.

واژه های کلیدی: آسیب شناسی، نظام آموزشی، طراحی گرافیک.

مقدمه

از آنجائی که نظام آموزش عالی نقشی اساسی در توسعه جامعه دارد (پریخ و فتاحی، ۱۳۸۴: ۱۷-۱۶)، شناخت، بررسی، آسیب شناسی و به روزرسانی این نظام مسلماً باعث ارتقاء کیفی دانشگاه و نظام آموزشی و در نتیجه توسعه همه جانبه جامعه نیز می شود. متخصصان امور آموزشی در جستجوی یافتن راهکارهایی به منظور بهبود و ارتقاء کیفی و کمی آموزش عالی در نظام های مختلف آموزشی هستند. اما قبل از ارائه راهکارهایی برای بهبود وضعیت موجود، آسیب شناسی آن مهمتر به نظر می رسد. در مورد آموزش رشته های هنری در دانشگاههای ایران که حدود نیم قرن از آن می گذرد، مطالعات پایه ای که به بهبود وضعیت موجود کمک کند یا انجام نشده و یا در صورت انجام آنچنان که باید موثر واقع نشده است. هرچند به برگزاری همایش هایی در این زمینه اکتفا شده است (۱). در یک نگاه کلی می توانیم ردپای الگوبرداری از سیستم آکادمیک آموزش هنری از سایر کشورها را در ایران شاهد باشیم. نوشتار حاضر که با هدف آسیب شناسی نظام آموزشی طراحی گرافیک در چهاررکن آموزشی یاددهنده، یادگیرنده، محتوا و محیط آموزشی نگاشته شده، در پی شناخت آسیب های وارده بر نظام آموزش طراحی گرافیک در ایران است تا با موشکافی این آسیب ها گام کوچکی در جهت رفع آنها بردارد. از اینرو در پژوهش حاضر سوالات زیر برای نگارندگان مفروض است:

- ۱ - چه آسیب هایی بر روند کلی آموزشی طراحی گرافیک در ایران وارد است؟
- ۲ - شیوه انتخاب دانشجوی طراحی گرافیک چه معایی دارد؟
- ۳ - چه ایراداتی بر یاددهنده (استاد) در نظام آموزش طراحی گرافیک وارد است؟
- ۴ - آیا محیط های آموزشی طراحی گرافیک و کارگاههای تخصصی از استانداردهای لازم برخوردارند؟
- ۵ - آیا سرفصل دروس و محتوای آموزشی طراحی گرافیک نیازهای واقعی فارغ التحصیل این رشته را پاسخ می دهد؟

در پاسخ به سوالات مذکور و با هدف شناسائی آسیب های وارده بر نظام آموزش طراحی گرافیک در ایران که هدف اصلی نوشتار حاضر است، پس از مطالعات کتابخانه ای، پرسشنامه ای بین ۱۰۰ دانشجوی مقطع کاردانی و کارشناسی طراحی گرافیک توزیع شد و دیدگاه های آنها نیز در مورد هریک از ارکان آموزشی جمع آوری شد. پس از تجزیه و تحلیل اطلاعات به ارائه راهکارهایی در مورد هریک از موارد مذکور پرداخته شد از اینرو نوشتار حاضر در بخش های زیر تنظیم شده است:

- طراحی گرافیک: تعریف، توانمندی ها
- دانشجوی طراحی گرافیک
- استاد در نظام آموزش طراحی گرافیک

- محیط آموزشی طراحی گرافیک
- سرفصل و محتوای آموزشی در طراحی گرافیک

پیشینه تحقیق

همچنانکه ذکر شد در ایران تا به حال در زمینه مطالعات تطبیقی آموزش و پرورش در حوزه رشته های دانشگاهی هنر تحقیقات کمی انجام شده است. با مراجعه به تحقیقات انجام گرفته در این زمینه می توان به موارد زیر اشاره کرد: مقاله "آسیب شناسی نظام آموزشی رشته انیمیشن (با نگاهی به نظام آموزشی فرانسه)" نوشته فائزه فیض (۱۳۸۵) که در این مقاله به روش تطبیقی به مقایسه واحدهای درسی انیمیشن در ایران و مدرسه عالی ESRA فرانسه پرداخته شده و مقاطع تحصیلی، فرآیند پذیرش دانشجو، طول دوره آموزشی، نمونه ای از طرح دروس و محتوای دوره آموزشی آنها باهم مقایسه شده و در پایان به راهکارهایی برای بهبود وضعیت رشته انیمیشن در ایران پرداخته شده است. همچنین پژوهش یاوری منش (۱۳۸۶) با عنوان "آسیب شناسی آموزش معماری در دانشگاه های ایران" در این زمینه درخور توجه است که در این مقاله به روش غیرخلاقانه آموزشی در رشته معماری انتقاد شده و در پایان نگارنده به ارائه راهکارهایی چون اصلاح کارکرد کارگاه های آموزشی و تغییر نظام ارزیابی واحدهای درسی عملی اشاره کرده است. پایان نامه هومن حکمت با عنوان "برنامه ای تازه برای رشته گرافیک" نیز از دیگر پژوهش های مرتبط در این زمینه است. حکمت (۱۳۷۳) در تحقیق خود صرفاً به کلیات موضوع پرداخته و دامنه وسیعی را بررسی کرده است و به مواردی از جمله: شرایط پذیرش دانشجو، مقررات دانشگاه ها، مقررات ارزیابی، استادان، امکانات دانشگاه ها، معرفی رشته های هنری و برنامه ریزی آموزشی اشاره می کند.

روش تحقیق:

روش کلی نوشتار حاضر توصیفی-تحلیلی است و اطلاعات آن به دو شیوه کتابخانه ای (اسنادی) و میدانی گردآوری شده است. شیوه انتخاب دانشجویان مصاحبه شونده تصادفی است که از بین دانشجویان مقطع کاردانی و کارشناسی طراحی گرافیک انتخاب شده اند. پرسشنامه حاوی چهار دسته سوالات است که دیدگاه مصاحبه شوندگان در مورد چهار رکن اساسی فرایند آموزش شامل: یاددهنده، یاگیرنده، محتوا و محیط آموزشی را می سنجد. در هر مورد پس از بررسی وضعیت موجود، پیشنهاداتی مبتنی بر مطالعات میدانی ارائه شده است. تجزیه تحلیل اطلاعات با رویکردی کیفی انجام شده و نوشتار حاضر از نظر هدف پژوهشی کاربردی-توسعه ای است.

طراحی گرافیک: تعریف، توانمندی ها

تا کنون تعاریف متعددی برای طراحی گرافیک ارائه شده است. پاکباز (۱۳۸۳) معتقد است طراحی گرافیک حوزه ای در هنرهای بصری است که اساساً طراحی مواد چاپ شدنی (تصاویر، نقوش و نوشته ها) را در بر می گیرد. امروزه طراحی گرافیک در سینما و تلویزیون نیز کاربرد دارد. صفحه آرائی، تصویرگری، طراحی نشانه ها و حروف، طراحی برای انتشارات و تبلیغات و طراحی برای بسته بندی کالا از زمینه های اصلی فعالیت طراح گرافیک محسوب می شود. سابقه این فعالیت ها به کارهای ویلیام موریس، لیسیتسکی و مدرسه باهاوس باز می گردد. ولی ویلیام ادیسن دویی گینز در سال ۱۹۲۲ برای نخستین بار اصطلاح "طراح گرافیک" را به کار برد. در تعریف دیگری برای طراحی گرافیک که گستره و حیطة فعالیت طراحی گرافیک

برای ما مشخص می شود آمده است: طراحی گرافیک فعالیتی است که ارتباطات بصری در یک جامعه را سازماندهی می کند (Frascara 1988:20).

این دو تعریف ماهیت و حوزه طراحی گرافیک را برای ما مشخص می کنند. تعریف اول بیشتر معطوف به حوزه های مختلف طراحی گرافیک است و در تعریف دوم همانگونه که ذکر شد گستره و حیطه فعالیت طراحی گرافیک برای ما مشخص شده است. ذکر این نکته ضروری است که با گسترش حوزه فعالیت طراحی گرافیک، این رشته نیاز به بازتعریف دارد که همه فعالیت های آن را پوشش دهد. به عنوان مثال تعریف اول کارکردهای طراحی گرافیک در محیط های مجازی را شامل نمی شود اما در دومی این مورد به صورت کلی اشاره شده است. مگز (۱۹۸۸) نیز در تعریف خود از طراحی گرافیک به نقش دوگانه طراحی گرافیک اشاره می کند و از یک طرف طراح و تمایلات و سبک شخصی او را گوشزد می کند و از طرف دیگر اهمیت وضوح پیام در طراحی گرافیک را. به هر حال آنچه از تعاریف ارائه شده برمی آید این است که: طراح گرافیک با استفاده از رسانه های متفاوت، و با هدف انتقال پیام از گیرنده به فرستنده فعالیت می کند. با توجه به اینکه در عصر حاضر رسانه ارتباطی متفاوت از رسانه های قبلی است، یادگیری اصول حاکم بر رسانه های امروزی از ضروریات دانشجوی طراحی گرافیک است. در یک جمع بندی کلی می توانیم حوزه فعالیت طراحان گرافیک را به شرح جدول ۱ بیان کنیم:

جدول (۱) حوزه های فعالیت طراحان گرافیک

Illustration	Infographics	Marketing
Photography	Font design	Communication strategy
Typography	Desktop publishing	Usability
Copywriting	Film production	End user research
Image processing	Website design	Visual research
Animation	Graphic art	Visual strategy
Audio-Video	Spatial design	Concept development
Programming	Advertising	House style management
Author	House style design	Project organization

منبع: van der Waarde, 2009a:60-61

دانشجوی طراحی گرافیک

براساس مقررات آموزشی ایران همه دانش آموزانی که مدرک پیش دانشگاهی خود را اخذ کرده اند می توانند برای ورود به رشته طراحی گرافیک در کنکور گروه آموزشی هنر شرکت کنند. با توجه به ایرادات اساسی کنکور هنر که ذیلاً به آنها اشاره خواهد شد، دانشجویان رشته طراحی گرافیک از بین دانش آموزان کلیه رشته ها انتخاب می شود که همین امر مشکلات دیگری را در دانشگاه به وجود می آورد.

گزینش دانشجوی طراحی گرافیک

گزینش دانشجو برای رشته طراحی گرافیک در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد به روش نیمه متمرکز انجام می شود که مرحله اول به صورت سوالات تستی و مرحله دوم به صورت امتحان عملی است. امتحان عملی برای مقطع کارشناسی درس طراحی است که معمولاً به صورت موضوعی است و از داوطلبان خواسته می شود در مورد موضوعی خاص طراحی کنند. در مقطع کارشناسی ارشد نیز امتحان عملی عموماً شامل طراحی لوگو، طراحی پوستر، صفحه آرائی و مباحثی از این قبیل است. ذیلاً به بررسی این دو می پردازیم:

الف) سوالات تستی:

تاکنون مطالب فراوانی در مورد آفات کنکور و سوالات تستی از سوی کارشناسان ارائه شده است. مردیها (۱۳۸۳) مهمترین آنها را آفات روانی، اقتصادی و آموزشی می داند. علاوه بر این ها، در مورد رشته های هنری این سوال مطرح است که سوالات تستی تا چه اندازه "علاقه" و "استعداد" داوطلب را در مرحله اول ارزشیابی می سنجد؟ از آنجائی که این دو عامل را می توان از مهمترین فاکتورهای موفقیت دانشجویان رشته های هنری دانست، پس آزمون تستی مرحله اول را نمی توان آزمونی تلقی کرد که این دو را به صورت کامل می سنجد. از این رو در همین مرحله اول شاید داوطلبانی که علاقه و استعداد لازم را ندارند گوی سبقت را می ربایند و داوطلبانی به مرحله عملی راه پیدا می کنند که استعداد و علاقه لازم و کافی برای رشته های هنری را ندارند. بنابراین می توان گفت در مرحله اول کنکور هنر گزینش داوطلبان با اشکال اصلی عدم سنجش علاقه و استعداد داوطلب مواجه است. در مورد امتحان تستی آزمون کارشناسی ارشد طراحی گرافیک نیز ذکر این نکته ضروری است که متاسفانه این آزمون یادگرفته های دوران کارشناسی را نمی سنجد و داوطلب باید برای آمادگی در این آزمون منابعی را مطالعه کند که در دوران کارشناسی مطالبی را در آن مورد آموزش ندیده است.

پیشنهاد:

امروزه با توجه به آزمون های متفاوت استعداد یابی می توان به رفع این مشکل پرداخت. البته خود داوطلبان قبل از تصمیم گیری برای ورود به رشته های هنری و برای جلوگیری از اتلاف سرمایه و زمان بهتر است نسبت به شناسائی علائق و استعداد های خود اقدام کنند. نقش مشاورین تحصیلی مدارس نیز برای هدایت تحصیلی صحیح در این میان پررنگ تر است. در مورد آزمون تستی کارشناسی ارشد نیز بهتر است مسئولان سازمان سنجش سوالات این آزمون را محدود به منابع و سرفصل های آموزشی وزارت علوم کنند.

ب) امتحان عملی:

پس از گزینش تستی که البته ایرادات پایه ای بر آن وارد است، در مقطع کارشناسی، آزمون طراحی برای رشته طراحی گرافیک به عمل می آید که به نظر می رسد توجیه منطقی ندارد، زیرا مهارت طراحی می تواند به عنوان یکی از مهارت های لازم برای دانشجوی طراحی گرافیک باشد نه همه آن. برطبق مطالعات میدانی به عمل آمده در نوشتار حاضر بیش از نیمی از دانشجویان از امتحان عملی مقطع کارشناسی رشته طراحی گرافیک اظهار رضایت نکردند و آن را آزمونی جامع برای گزینش دانشجو نمی دانند. در این مورد آزمون عملی کارشناسی ارشد منطقی تر به نظر می رسد که حیطه های متفاوت طراحی گرافیک مثل طراحی نشانه، طراحی روی جلد مجلات و صفحه آرائی آن، طراحی پوستر و ... را شامل می شود. این آزمون نیز می تواند با نگاهی گسترده تر و در دو روز برگزاری جامعیت کافی را داشته باشد.

پیشنهادهای کلی

- هدایت تحصیلی صحیح دانش آموزان در سال اول متوسطه برای انتخاب رشته تحصیلی که علاقه و استعداد آن را دارند.
- هدایت آزمون مرحله اول کنکور هنر در مقطع کارشناسی به سمت آزمون های استعدادیابی.
- بازنگری در آزمون عملی کنکور کارشناسی و جهت دهی آن به سمت ارزیابی استعداد گرافیکی داوطلب.
- تمرکز بر منابع دوره کارشناسی در مرحله اول آزمون کارشناسی ارشد

استاد در نظام آموزش طراحی گرافیک

در میان ارکان چهارگانه آموزشی نقش استاد دارای ویژگی های برجسته ای است و از موارد دیگر مهم تر می نمایاند، بطوریکه یک استاد شایسته می تواند حتی در صورت نقص کتاب های درسی و کمبود امکانات آموزشی و فضا این آسیب ها و کمبودها را پوشش دهد و یا برعکس می تواند بهترین موقعیت و محتوای آموزشی را با عدم توانایی خود از بین ببرد. همچنین ورود به عصر فراصنعت راهبردهای سنتی انتقال اطلاعات را به سمت راهبردهای آموزشی جدید که می تواند منجر به رشد توانایی های خلاق در دانشجویان گردد، سوق می دهد (Torrance, 1990). نقش استاد در این دوره صرفاً انتقال اطلاعات نیست.

از آنجایی که استاد با روح و روان و احساسات فراگیران سر و کار دارد، چنانچه به درستی عمل نکند می تواند زیان های جبران ناپذیری را بر جای بگذارد. نظرات متفاوتی در مورد ویژگی های استاد مطلوب ارائه شده است. دیوانگاهی (۱۳۸۲) تبصر استاد در رشته تحصیلی خود را ملاک استاد خوب می داند، در حالی که از نظر شعبانی (۱۳۸۲) استاد مطلوب استادی است که اطلاعات و آموخته های خود را به گونه ای کاربردی و عملی به صحنه ظهور می رساند.

نکته مهمی که لازم است به آن اشاره شود اهمیت آشنائی اساتید، به ویژه اساتید تازه کار با مباحث علوم تربیتی و به ویژه شیوه های آموزشی است. از آنجائی که در دانشکده های هنری نوپا اکثر اساتید پس از فارغ التحصیلی مستقیماً به تدریس مشغول می شوند و با فنون تدریس و سایر مباحث آموزشی آشنائی کافی ندارند مشکلاتی در فرایند آموزش به وجود می آید. در مورد استادان رشته های هنری و طراحی گرافیک براساس نظرسنجی که به عمل آمد، دانشجویان علاقه مندند تا علاوه بر توضیحات تئوری، استاد به صورت عملی نیز به ارائه کار بپردازد تا دانشجو عملاً با فرایند کار آشنا شود. همچنین استادان رشته طراحی گرافیک از تصاویر و فیلم های آموزشی برای تفهیم بهتر مطالب استفاده کنند. در امر قضاوت و ارزشیابی نیز از اعمال سلیقه شخصی بپرهیزند و بر اساس اصولی به ارزیابی کارهای دانشجویان بپردازند.

پیشنهاد:

- دقت و توجه کافی و ارزیابی های علمی، اخلاقی و ارتباطی در مرحله گزینش استاد
- برگزاری دوره های آشنائی با مباحث تربیتی برای اساتید
- نظارت بر عملکرد اساتید در دانشگاه هائی که از اساتید مدعو استفاده می کنند.
- اهمیت دادن بر کیفیت آموزشی استاد از طریق امتیاز کافی در ارتقاء اعضای هیات علمی دانشگاهها.

محیط آموزشی طراحی گرافیک

امروزه متخصصان تعلیم و تربیت محیط آموزشی در فرایند آموزش را از عوامل ضروری می دانند و معتقدند روش های یادگیری جدید درگیر این مساله است: "تعاملات پی درپی و مداوم انسان ها با یکدیگر و منابع محیطی" (Greeno, 1998: 20). بنابراین در کنار سایر عوامل و ارکان آموزشی، فضا و محیط آموزشی نیز از اهمیت به سزائی در فرایند آموزش برخوردار است.

اگر چه در ابتدا ممکن است به نظر برسد این مورد نسبت به موارد قبلی اهمیت کمتری دارد و ممکن است با وجود دانشجویی بالاستعداد که به خوبی به سمت رشته اش هدایت شده، و وجود استادی شایسته و طرح درسی مطلوب این مورد کم اهمیت جلوه کند، ولی این چهار عامل لازم و ملزوم یکدیگرند و تأثیری مستقیم بر روی یکدیگر دارند و با کم شدن کیفیت یکی از آنها، شاهد افت کیفیت مجموعه آن ها می شویم. مثلاً اگر شرایط سه گانه دیگر، آماده و مهیا باشد، ولی فضا و امکانات آموزشی فراهم نباشد، کیفیت آموزشی تنزل می یابد و عملاً مانع تحقق اهداف آموزشی می گردد. آن هم در رشته ای مانند طراحی گرافیک که نیاز به امکانات تخصصی زیادی است و صرف یک صندلی دسته دار و یک کتاب آموزش انجام نمی گردد.

از جمله امکاناتی که یک دانشکده هنری باید دارا باشد می توان به محیطی وسیع، کارگاه های بزرگ، آتلیه های عکاسی، طراحی و چاپ و سایت کامپیوتر اشاره کرد. علاوه بر اینها می توان به کامپیوترهای جدید و به روز، اسکنر و پرینتر، آرشیو کلیه نرم افزارهای گرافیکی، کتابخانه دارای کتاب های به روز و هنری، آرشیو تصاویر مجازی، امکانات پخش اسلاید و تصویر و نشریه تخصصی نیز اشاره کرد.

متأسفانه در سالهای اخیر گسترش بی رویه رشته طراحی گرافیک در سراسر کشور بدون توجه به امکانات آموزشی، فضای آموزشی و نیازها، مشکلات عدیده ای را برای آموزش این رشته به وجود آورده است. در یک بررسی در استان اردبیل در بین دانشگاههایی که رشته طراحی گرافیک را در مقاطع کاردانی و کارشناسی ارائه می دهند مشاهده شد که اکثر این دانشگاهها حداقل امکانات و فضای آموزشی از جمله کارگاههای چاپ، عکاسی و سایت کامپیوتر را ندارند.

پیشنهاد:

- صدور مجوز راه اندازی رشته طراحی گرافیک از سوی دفتر گسترش آموزش عالی صرفاً برای دانشگاه هائی که امکانات آموزشی لازم را دارند.
- رتبه بندی دانشگاههای هنری از نظر امکانات آموزشی و تشویق دانشگاههایی که از امکانات مطلوبی برخوردارند.

سرفصل و محتوای آموزشی در طراحی گرافیک

سرفصل درسی از مهمترین ارکان هر نظام آموزشی است و جهت گیری کلی آن را مشخص می کند. بازنگری و به روز کردن سرفصل های درسی امری است که کارشناسان مدام بر اهمیت آن تاکید دارند. لونبرگ (۱۹۹۵) با مطالعه موردی "الگوئی برای برنامه ریزی درسی موثرو تجدید نظر در برنامه های درسی" با بیان جهت گیری کلی صنعت و تجارت، نیاز روزافزون به بازسازی برنامه های درسی و اصلاح روش های تدریس در آموزش عالی را مورد تاکید قرار داده است. در صورتی که سرفصل های درسی به طور مداوم مورد بازنگری قرار نگیرند، فارغ التحصیلان از چرخه اطلاعات روز عقب می افتند. توجه ناکافی به بازبینی های مداوم نسبت به برنامه های درسی آموزش عالی یکی از دلایل عمده نارسائی های کیفی آموزش عالی است. از این رو ایجاد زمینه های لازم از سوی دست اندرکاران برای ارزیابی و بررسی برنامه ها و تبدیل آنها به برنامه های مناسب تر و مرتبط با نیازها از وظایف عمده ای است که می توان به کمک آن جایگاه دانشگاه را در دنیای معاصر به عنوان پایگاههای اصلی دانش، پژوهش و توسعه حفظ نمود (Gaff, J.G. Ratkliff, J.L, 1996). بنابراین باید برنامه های درسی متناسب با پیشرفت های علمی و فنی به روز شود. داودپور (۱۳۷۱) بر این باور است که "اگر برنامه های درسی مورد ارزشیابی قرار نگیرند، در اثر مرور زمان به برنامه ای بی حاصل تبدیل خواهند شد".

با توجه به اینکه آخرین ویرایش سرفصل دروس کارشناسی رشته طراحی گرافیک در ایران به سال ۱۳۷۶ برمی گردد (شورای عالی برنامه ریزی، ۱۳۷۶)، تحولات سالهای اخیر در آنها اعمال نشده و اهداف، سرفصل های درسی و برنامه های مصوب آموزشی، عموماً تاریخ مصرف گذشته اند (آیت اللهی و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۳).

با توجه به آنچه بیان شد ضروری است شورای عالی برنامه ریزی وزارت علوم نسبت به بازنگری و اصلاح سرفصل های فعلی اقدام نماید. در بازنگری سرفصل ها نکاتی باید رعایت شود تا بتواند سرفصل ها راه به روز کرده، و تمرکز اصلی آن بر تربیت طراحان گرافیک باشد. حسن زاده (۱۳۸۷) در پژوهش خود نکات ضعف سرفصل های فعلی طراحی گرافیک را برشمرده و پیشنهاداتی در جهت اصلاح سرفصل ها ارائه داده است که عبارتند از:

الف: نگاه تخصصی به محتوای طراحی گرافیک در ایران

ب: توجه به مباحث تئوری در زمینه طراحی گرافیک

ج: توجه به تکنولوژی ارتباطات و اطلاعات

د: توجه به رابطه دانشگاه با بازار کار.

پیشنهاد:

- بازنگری و اصلاح مداوم سرفصل دروس از سوی وزارت علوم و ابلاغ آن به دانشگاهها.
- تغییر، اصلاح، حذف و تعدیل برخی از دروس با هدف تمرکز بر آموزش طراحی گرافیک.

نتایج

به منظور بهبود وضعیت آموزشی طراحی گرافیک در ایران نتایج حاصل از نوشتار حاضر بر نکات زیر تاکید دارد:

۱ - بازنگری در شیوه گزینش دانشجوی طراحی گرافیک:

گزینش دانشجوی طراحی گرافیک در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد باید براساس دو معیار استعداد و علاقه داوطلب باشد. آزمون تستی و عملی ورود به رشته طراحی گرافیک باید از جامعیت کامل برخوردار باشد و داوطلبانی بتوانند وارد این رشته شوند که توانایی و استعداد لازم را داشته باشند.

۲ - بازنگری در نحوه به کارگیری اساتید و نظارت مستمر بر آن:

دانشگاه ها حتی الامکان از اساتید عضو هیات علمی برای تدریس استفاده کنند. در صورتی که نیاز به اساتید مدعو باشد باید ساز و کارهای نظارتی بر این امر حاکم باشد. به خصوص در مورد دانشگاههای جامع علمی کاربردی، آموزشکده های فنی و حرفه ای و دانشگاه های غیرانتفاعی که اعضای هیات علمی کافی ندارند و یا کم دارند، این امر ضرورت بیشتری دارد.

۳ - توجه به فضای آموزشی:

دفتر گسترش آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری باید پس از بررسی های لازم و در صورتی که دانشگاهی شرائط و امکانات لازم را دارا باشد مجوز تاسیس رشته طراحی گرافیک را صادر کند. متأسفانه سهل انگاری در این مورد خسارت های جبران ناپذیری بر آموزش طراحی گرافیک می زند. تامین کادر هیات علمی مورد نیاز و فضای آموزشی و کارگاه ها در صدر این نیازها قرار دارند. از سوی دیگر ضروری است صدور مجوز رشته طراحی گرافیک با توجه به نیازها باشد. توجه به کیفیت در امر آموزش طراحی گرافیک مقدم بر کمیت است.

۴ - بازنگری و اصلاح مداوم سرفصل دروس:

باتوجه به سیستم متمرکز آموزشی در ایران که کلیه قوانین مربوط به آموزش را وزارت علوم مشخص می کند بهتر است گروهی متخصص و متشکل از اعضای هیات علمی دانشگاهها مسئولیت بازنگری و اصلاح سرفصل دروس را به طور مداوم به عهده بگیرند و آخرین تحولات مرتبط با طراحی گرافیک و آموزش آن را اعمال کنند.

پی نوشت ها:

۱ - نمونه هایی از این همایش ها در سالهای اخیر برگزار شده که دومیومرد زیر برای نمونه ذکر می شود:

همایش ملی آموزش عالی هنر دانشگاههای کشور، دانشگاه هنر اصفهان، اسفند ۱۳۹۱

منابع:

- آیت اللهی، حبیب الله. پوررضائیان، مهدی و هوشیار، مهدی. (۱۳۹۱). تبیین ویژگی‌های هویتی آموزش عالی هنر با تاکید بر متغیرهای فرهنگی در ایران امروز. هنرهای زیبا- هنرهای تجسمی. شماره ۵۰ یا دوره: ۴. ۵-۱۴.
- پاکباز، رویین. (۱۳۸۳). دایره المعارف هنر. چاپ چهارم. تهران: فرهنگ معاصر.
- پریخ، مهری، فتاحی، رحمت الله (۱۳۸۴). راهنمای نگارش مرور نوشتارها و پیشینه پژوهش، تهران: انتشارات کتابدار.
- داوودپور، فاروق (۱۳۷۱) بررسی کتاب تعلیمات اجتماعی سال اول راهنمایی با توجه به بعد پرورشی اجتماعی آن از دیدگاه دبیران علوم اجتماعی کردستان. پنجمین مجمع علمی جایگاه تربیت و پرورش اجتماعی کودکان و نوجوانان. تهران: حسینییه ارشاد.
- حسن زاده، حسام. (۱۳۸۷). بررسی سرفصل های آموزشی کارشناسی طراحی گرافیک در ایران و منتخبی از دانشگاههای هنری آمریکا. پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی در رشته ارتباط تصویری. به راهنمایی سید حمید شریفی آل هاشم. تهران: دانشگاه شاهد.
- حکمت، هومن. (۱۳۷۳). تحقیقات برای نظام آموزش دوره کارشناسی هنر (پیشنهاد برنامه ای تازه برای رشته گرافیک). به راهنمایی حبیب الله آیت اللهی. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی.
- دیوانگاهی، م. (۱۳۸۲). تدریس اثربخش در آموزش عالی.؟. انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد نوشهر و چالوس.
- شعبانی، ح. (۱۳۸۲). مهارت های آموزشی و پرورشی (روش ها و فنون تدریس). تهران: سمت.
- شورای عالی برنامه ریزی، وزارت فرهنگ و آموزش عالی. (۱۳۷۶). مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارتباط تصویری.
- فیض، فائزه. (۱۳۸۵). آسیب شناسی نظام آموزشی رشته انیمیشن در ایران با نگاهی به نظام آموزشی فرانسه. هنر و معماری فارابی. شماره ۶۲. صص ۳۳۸-۳۲۷
- مردیها، سیدمرتضی. (۱۳۸۳). آسیب شناسی آزمون ورودی دانشگاه. پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی. شماره ۳۱ و ۳۲. صص ۱۳۰-۹۱.
- Frascara, J., 2002. Design and the social sciences: Making connections. London: Taylor & Francis.
- Gaff, J.G. Ratkliff, J.L. (1996). Handbook of the undergraduate curriculum. A comparative Guide to Purposes, Structure, Practice, and Change. San Francisco: Jossey-Bass.
- Greeno, J.G. (1998), The Situativity of Knowing, Learning, and Research, American Psychological Association Inc, Vol.53, No.1.
- Levenburg, M. (1995). A model for effective curriculum development in operations management union. Open University press.
- Meggs, P.B., 2006. Meggs' history of graphic design. Chichester: John Wiley.
- Torrance, E. P(1990). The manifesto: A guide to developng a creativecareer. Westport, CT: Ablex.
- van der Waarde, K. 2009. On graphic design: listening to the reader, Avans Hogeschool Research Group Visual Rhetoric AKV | St. Joost

